ԺԵ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 3787 — ՕԳՈՍՏՈՍ 20/1 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 1898 — 15 ԲԼԳԻՒԼ, ԱԽԸՐ 1316 — ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ

در علیه ده غلطه ده (آردولك) غزتهسی اداره خانهسنه

Նամակ կամ որ եւ է զրուցիւն պէտք է ուղղել
ԱՐԵՎԵԼՔ ՕՐԱԹԵՐԹԻ
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ
ՊՈԼԻՍ, Դալաթիա, Նորատունկեան խան

Les annonces sont reçues
à la Direction du Journal "ARÈVELK"
Galata, CONSTANTINOPLE.

20 ՓԱՐԱ

ԱՐԵՎԵԼՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ

ԱԶԳԱՅԻՆ, ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Պոլսոյ եւ գաւառներու համար տարեկան. 140 Ղրշ
» » » » վեցամսեայ. 70 »
» » » » եռամսեայ. 40 »
Օտար երկիրներու համար տարեկան. 40 Ֆրֆ.
» » » » վեցամսեայ. 20 »
Իտալիոյ փոխարէն փոստի փոյլ կ'ընդունուի, 115 զրուշի փոյլը 100 դրուշի հաշուով:
Տեղական թղթատարի ծախքը բաժանորդներուն կը վերաբերի:
Ծանուցմանց համար պէտք է դիմել ուղղակի խմբագրատուն:

20 ՓԱՐԱ

ՊԱՐԸ

Տգայութեանս օրերուն էր, կը յիշեմ։ Ինքզինքը երգելու, զուարճանալու տուած մեր հասարակութիւնը պարը կը սիրէր։ Սամանթիայէն՝ ուր քարէյլը երգելով կը պարէին, մինչև Օրթագիւղ՝ ուր առանց երաժշտութեան չէին ցատկեր, ամէնքը ոտքի վրայ էին։ Գիրկընդխառնում, պարահանդէսի,— «կայթատնի» կ'ըսէր Պէշիկթաշլեան—նորոյթն էր։

Այնքան որ մեր երգահանները—վասն զի միամամ՝ բայց երբեմն սըրտաբուխ երգեր գրող տրուպատուրներ ալ ունէինք այն առեն—մտածեցին պարը երգին հետ հաշտեցնել։

Եւ այդ միջոցին ծաղկեցաւ հրաչակաւոր պարերգը զոր իմ տարիքս ունեցող Պոլսեցիները ամէնքն ալ գոց գիտեն։

Դուք մէջէն, ես քովէն,
Անցնինք դիմաց, փոխենք տեղ։

Ցանգերը հարուստ չէին, բայց իմաստը պարզ ու հասկնալի էր և Պոլիս գտնուող գաւառացիները, որոնք տակաւ չվճարելիք նորութիւններու մենէ աւելի հետամուտ են, առանց դասատուի պարել սորվելու առաւելութիւնը կը գտնէին այս երգին մէջ ուր քարէյլին բոլոր ձեւերը ծայրէ ծայր բացատրուած էին։ Մէյն galopին տեղ կ'երեւայ որ արդէն բառը գտնուած ըլլալու չէր, վասն զի այս վերջին ձեւին համար պարերգը կը վերջանար սա բառով։

Կոր մը ձեմենք։

* * *

Ուսկէ՞ց ուր այս քարէյլին երգը միտքս ինկաւ այս վայրկեանիս և այս տուները վերյիշեցի։ մտաւորական ի՞նչ անդիտակից աշխատութեամբ է որ այս հէք ոտանաւորին տողերը եկան շարուեցան կարգով մի յողոտութեանս առջեւ, երբ ցընծութենէ, զուարճութենէ այնքան հեռու նիւթով մը, մեր պարզամիտ Հայերուն կամ ոլորիկութեան գերկը նեռուելուն ամենօրեայ լուրերովը կը պարապի ու կը տառապի միտքս։

Բոլոր կամքովս կը ջանամ կապ մը գտնել հաւատափոխութեան անդուլ—հիմայ դրեթէ անվախ ու համարձակ դարձած, սորսորումէ հեղեղի վերածուած—այս շարժումին և սա ապուշ տողերուն մէջ։

Դուք մէջէն, ես քովէն,
Անցնինք դիմաց փոխենք տեղ։

Կը ջանամ և կը յաջողիմ գաղտնիքը գտնել, որ սա է կարծեմ։

Այն տաղերը ուր այս երգը կ'երգէինք, պապական Հայերն էին որ մեզի կու գային փոխանակ մենք անոնց երթալու։ Անոնց ջոկերն էին, մտաւորական ու եկեղեցական ջոկերը որ մայրենի գիրկը կը վերադառնային—թողութիւն կը խնդրեմ վենետիկցիներէն՝ մեր եկեղեցին «մայրենի գիրկ» անուանելուս համար—և հոն կը գտնէին այն մեծարանքը զոր մենք, ախո՜ս, զլացած չենք նորեկներուն։

Այսպէս, երբ հիմայ ամէն անկիւնէն լուրը կը հասնի, այնքան յաճախած որ անտարբեր կը թողու զմեզ Դուբսակելենէ մինչև Վան, պապական անդուլ մարդասիրութեան լուրը, Հայերուն ամէն տեղ կաթոլիկութիւնը գրկելուն լուրը, ակամայ քաղաքաւութիւնը կու գայ աչքիս առջեւ հին օրերուն և մեր օրերուն, մեզի դարձողներուն ու մենէ հեռացողներուն։ Մեզի եկողներուն դէմն մնացողին փոխարէն՝ ժողովուրդին դիմայի կողմը անցնելու շարժումը, քարէյլին սա տունովը ճշդիւ չի՞ պատկերանար։

Դուք մէջէն, ես քովէն,
Անցնինք դիմաց փոխենք տեղ։

* * *

Զար գուշակ մը ըլլալ չեմ ուզեր։ բայց պարզ թուաբան մը ըլլալը չի՞ բաւեր արդեօք հաշուելու համար թէ այս կրօնափոխութիւններով որքա՞ն առնէին մեր Պատրիարքարանը իր մարդահամարի տումարները պիտի փակէ բոլորովին։ ասիկայ պարզ համեմատութեան խնդիր մըն է որ երեքի կանոնով կը լուծուի, ինչպէս կ'ըսէին իմ դպրոցական եղած առեն։

Եւ, տարօրինակ բան, եկեղեցական հասցնելու աշխատութիւնն ալ ոչ երբեք այնքան ամենօրեայ աշխատութիւն մը եղած է, հիւանդութիւն մը պիտի ըսէի, մեր Պատրիարքարանին մէջ, որքան հիմայ։

Օր չանցներ որ գպիր, քահանայ, վարդապետ և եպիսկոպոսի ձեռնադրութիւնը չլսուի։ միշտ դօրձի վրայ ենք։ ներելի՞ է հարցնել՝ ի՞նչ հօտին համար են այս հովիւները։ ժողովրդին կրօնափոխութեամբ պակսելուն դէմ եկեղեցականներու թիւին անընդհատ յաւելումը պատրա՞նք մը տալու համար է մեզի և այս խոտոր համեմատութիւնը իբրեւ ուղիղ ընդունելու համար օրքան միամտութիւն կը պահանջուի մենք։

Զանեսանք դեռ մեր մեծապաղաղ ժողովուրդներուն մէջ լուրջ ու բանաւոր մտադրութիւն մը այս հոսանքին առաջքը առնելու համար, պատճառները որոնելու, ստուգելու և անոնց գարման տանելու հոգածութիւնը։ այլ ամէն օր հանդիսատեսներն ենք եկեղեցական և դպրոցական գործերու անկանոն ու աւազակի վիճակի մը որ ատուգիւ կը բացատրէ, եթէ չարդարացներ, հաւատափոխութեան չարժումը որ մեր չորս դին կը դրաւէ։

Եթէ իրաւ է որ դպրոցը եկեղեցւոյն դաւիթն է, հաւատի ըլլանք որ մեր եկեղեցին առանց դաւիթի եկեղեցի մը ըլլալու ճակատն բռնած է։

Եթէ իրաւ է որ Պատրիարքարանը՝ իր անօրինութիւններուն արդարութեամբը, իր որոշումներուն հանրային խղճմտանքի համաձայն ըլլալուն է որ պիտի պահէ բարոյական հեղինակութիւնը իր ժողովուրդին վրայ՝ այն ամէն խնդիրներու մէջ որոնցմով մամուլը առիթ ունեցաւ զբաղելու, այս հեղինակութիւնը անվթար մնացած չենք կարծեր։

Ասոնք և ասոնց նման կարդ մը պատճառներ կը միանան երաժշտութիւնը կաղմելու այն պարին զոր՝ քիչ շատ ամէն կողմ ժողովուրդը կը սկսի պարել, երգելով մեր Պատրիարքարանին երեսն ի վեր։

Դուք մէջէն, ես քովէն,
Անցնինք դիմաց փոխենք տեղ։

Գ. Զօհրապ

ԴՐԱՄՈՎ ԿԱՄ ԿԻՐՔՈՎ

Ո՛վ որ ապագայ սերունդին համար կուզէ հոգատար ըլլալ, ներկային մէջ պէտք է հոգ տանի մանուկին, անոր ֆիզիքապէս ու մտաւորապէս զարգանալուն համար։ ո՛վ որ ֆիզիքապէս ու մտաւորապէս մանուկը կը խնամէ, ապագը խնամած կ'ըլլայ։ Ազգի մը ապագայ կեանքին հիմունքները կը կազմեն ներկային մէջ մեր մանուկներուն համար ձեռք առնուած կրթական ու առողջապահիկ սկզբունքներն ու հիմնած հաստատութիւնները։

Ո՛վ որ ընկերութեան մը ներկայ հիմերուն փոփոխումը ու անոր վրայ բարձրացած շէնքին ալ փլուզումը կ'ուզէ տեսնել, պէտք է հոգ տանի հասարակութեան ընտանեկան կեանքին առողջապէս ու բարոյապէս լաւ կազմակերպման, առանց որու վիժանք մըն է ընկերութեան մը ապագան, քանի որ ապագայ սերունդը, ներկային մէջ ընտանիքին ծոցն կրծնի ու բարոյական ժառանգութեամբ մը իրեն հետ կը տանի ապագային մէջ, այն սերմը՝ ինչ որ ներկայ օրերուն մեր ընտանիքներուն զեղծումներն, անբարոյականութիւնները ու հիւանդութիւնները եղած էին։

Ասոնց մասին ընկերութեան մը ցոյց տուած անհոգութիւնը կը դատապարտէ զինքը թշուառ դիրքի մը, որուն մէջ ոգեւորութիւն չի կայ, գործունէութիւն չի կայ։

Ինչ բարքեր, մեր ձեռքերը կապկրողը աւանդական ինչ նախապաշարումներ նեռած են մեզ թշուառութեան այն գահավէժին մէջ, ուր արտասուց կրթական դրութիւն մը ու սկզբունքներ, և բնականէն անտանելի կեանք մը մեր բարոյական անկումը կը նուիրագործեն։

Ուրիշ առիթի մը ձգելով մեր կրթական կեանքի մասին դիտողութիւններս պարզելը, քանի մը խօսք ըսեմ մեր ընտանեկան կազմութեան մասին։

Սխալ հարցուցած էր. «Սիրո՞վ թէ հաշուով կատարուած ամուսնութիւնները լաւագոյններն են», որու մասին սկսած են պատմութիւններ դալ, ինձի համար ամէնքն ալ, զանէ այդ խնդրին մէջ լաւատեսներ գտուած որոնք կրնդունեն որ ամուսնութեան սիրով կամ հաշուով կատարուելու ձեւը մեր հասարակութեան մեծագոյն մասին բարքերուն համար իրը գործադրելի ձեւը, կարելի է նկատել։

Բացառութիւնները միշտ յարգելով, մեր հասարակութեան ընդհանուրի մասին այն հաստատ համոզումը ունիմ որ անիկա կարող չէ ոչ սիրով ոչ ալ հաշուով ամուսնութիւն կատարել, որովհետեւ մեր բարքերը այնքան ինկած են որ «էջ ըսելով կիրքը, ու հաշի՞ ալ ըսելով դրամը ֆայն կը հասկնանք։ Սիրով կատարուած ամուսնութիւնները բացառիկ զեղծումներ են մեր բարոյական ընկճումներուն համար, ու հաշուով կատարուած ամուսնութիւն մըն ալ որու մէջ ոչ թէ միայն ապագայ կենսակցի դրամն է որ հաշուի առնուած է, այլ նաև բնաւորութիւնը, հակումները, իրեւ ամուսին իր յարմարութիւնները, առողջութիւնը, են։ մեր սահմանափակեալ հասկացած ամուսնական կեանքին մէջ հազուադէպ դիպուած մըն է, որ կրնար նաև պատահած չըլլալ։

Ուրեմն ի՞նչպէս կը կատարուին ընդհանրապէս ամուսնութիւնները մեր մէջ։ էնթրէթով կամ դէտոով։ Դրամով կատարուած ամուսնութիւններ երկու տեսակ են։ նախ աղջիկն է և յաճախ ծնողքն ալ մէկտեղ որ իրենց ապագայ փեսին ոսկիներէն կը շլանան և աղջիկը իր սրտոտ կերպով չքեղ հագուելու և ապաստար ու կամենու ունենալու մնապարծ հաճոյքներէն զատ, իր անձն ու անմեղութիւնը կու տայ իր չարքած մէկուն, որ եթէ դրամական մեծ դժբաղդութեան հետեւանքով ապագային մէջ այլեւս կարող չըլլայ իր կնոջ այդ պահանջումներուն բաւականութիւն տալ, իր դէմը պիտի ունենայ իր ամէնէն մեծ թշնամին, իր կինը, որ միշտ պիտի անիծէ այն օրը երբ քահանան երկուքին զլուխը իրարու կապեց։ Ցեղայ կան երիտասարդներ որ ծոյլ կամ շուայտ կեանք մը անցընելու և կամ թէ նիւթական բարօրութիւն մը ձեռք բերելու համար՝ դրամ ունեցող աղջիկներ կը փնտռեն որոնց հետ կը համակերպին ապրիլ, եթէ անոնք իրենց համար նոյնիսկ հակակրելի ըլլան։ առանց առնակ տնութեան նուիրական յատկութիւններուն, այլասերած արուներ են ասոնք, որոնք շատ միակողմանի կերպով կը փնտռուին իրենց կիներէն։ Այս դասակարգին մէջ կը գտնուին նաև այնպիսի մարդիկ որոնք հարուստ և կանում չունեցող աղջիկներու կողմէ աւելի նախամեծար կը համարուին իրենց տիրոջ յատկութիւններով որով այդ աղջիկը կրնայ վերջն ալ իր սիրահարին հետ իր յարաբերութիւնները չարունակել։ Երկու պարագաներուն մէջ ալ մեր ընտանեկան կազմակերպութիւնը միայն անկումի, քայքայումի վիճակուած է, եթէ ոսկին այնքան կոչտ կերպով իր դերը կը կատարէ, որ անոր վայրէն միայն չըլլայած, անմեղ աղջիկներ՝ յանուն կանոնց պէտ իրենց կուրծքերը կը բանան խրթիծներու կամ ապականածներու և կամ թէ իրենց համար առանց հրաշքի մարդոց առջեւ։ ու ոսկիի համար՝ իրեւ կին անտանելի արարածներու հետ ամուսնացող երիտասարդները հոյակապ դղեակի մը քայքայուած վերատակներուն տեսուք ապատութիւնը կը թողուն։ միջոցներ կամ խորհրդներ են անոնք դրամով ծախու առնուած, առանց առնական վիճակութեան ու մարդկային արժանապատուութեան։

Կիրքով կատարուած ամուսնութիւններն ալ ընկերական ու բարոյական տեսակէտով նոյնքան անվախճ արական են մեզի համար օրքան ֆայն դրամով կատարուածները։ կիրքով կատարուած ամուսնութիւններու առեն, որքան գեղեցիկ բարքեր կը մատնեն զարգացումի ու բարոյականի պակասը մեր ընկերութեան մէջ։ Այս տեսակ ամուսնութիւններն ալ ունին իրենց տարբեր եղանակները որոնցմով այդ մասնաբերը ամէն օր կը կատարուին։ կիրքով եղած ամուսնութիւններէն ամէնէն աւելի յանախադէպ եղողները այն անկանոն վայելչներն են որ քանի մը անգամներ, հայ բժիշկներուն Տոքթ. Զարդարեանի հրաւէրին պատասխանելով Ս. Յակոբի Հիւանդանոցը այցելելու և իրենց աշակցութիւնը նուիրելու յօժարակամութիւնը յայտնի կերպով կապացուցանէ թէ անտարբերութիւնը չէ որ կարգիլ հայ բժիշկները Ազգ. Հիւանդանոցը։ ևս այսպիսի այցելութիւններ կատարելու, այլ պարզապէս տեղւոյն հեռաւորութիւնը և ժամանակի մեծ կորուստը, մինչդեռ Բեռա բնակող բժիշկին համար չատ դիւրին գործ մըն է Բանկալթի, Շիշլի, Նշան Թաշի այցելութիւն մը կատարելը։ Այս տեսակէտով ամէն կերպով կը ձգտանգինք և այժ կու տանք այս սիւնակներուն մէջ Շիշլիի կողմը լոկ հիւանդանի մը պէտքը ցոյց տուող խմբագրական յօդուածին և հաւատի ենք թէ բոլոր հայ բժիշկները համակրածիք են մեզի։ Այն առեն հայ բժիշկները ոչ միայն յաճախակի կ'այցելեն Ազգ. Հիւանդանոցը, այլ առներու մէջ անկարելի եղած գործողութիւնները Ազգ. Հիւանդանոցին մէջ կատարել կու տան և իրենց հիւանդները օտար հիւանդանոցները չեն ղրկեր։ Բերայի կողմը և մանաւանդ անկէ վեր գաւառ տեղ մը վերջին նորութեանց համապատասխանող հիւանդարան մը, վիրահատական սրահով, վճարող հիւանդներու համար մասնաւոր սենեակներով, ևն. մեծ դիւրութիւններ պիտի ընծայէ թէ՛ բժիշկներու և թէ՛ մանաւանդ վիրահատութեան պէտք ունեցող հիւանդներու որոնք դրամ ունեցած մասնաւորներն օտար հիւանդանոցները կը դիմեն և երբ դրամին հատնի՝ մեր հիւանդանոցը կ'ապաւինին։ Այսպիսի հիւանդանոց մը վիրաբուժին համար կը շինէ և վիրաբոյժն ալ հիւանդանոցին համբաւը։

Այս հակիրճ բացատրութենէն լաւը գանք կատարուած գործողութեան։

* * *

Հայանեխական մանրակրկիտ պատրաստութիւններէն և հիւանդին հայանեխական արդուզարդէն վերջը որ կարելի է ըսել երբեմն գործողութենէն աւելի կը տեւէ, վիրահատութեան ձեռնարկուցաւ։ Հիւանդին փորը բացուեցաւ, առաջին ակնարկով ուռը երեւցաւ, և ինչ որ գոհութիւն պատճառեց վիրահատին և մեզի՝ այն էր ախտաճանաչութեան ճշգրտութիւնը և ուռին արգանդի ֆիպրոմ մը ըլլալը։ Այս սրտառուչ վայրկեանին աւելի ուրախութիւն պատճառող կէտը այն եղաւ որ ուռը կոթով մը միայն արգանդին կցուած էր և արգանդին երեսները բռնած չըլլալով՝ արգանդը չպիտի կըտրուէր։ Ուռը երկայն սեխի մը ձեւն ունէր և մէկ տեղէն կոթով մը արգանդին փակած էր։ Գործողութեան միջոցին տեսնուեցաւ որ այս ուռը միայնակ չէր և քովիկը շագանակի մեծութեամբ ուրիշ ուռ մըն ալ կայ՝ նոյնպէս կոթով մը արգանդին վրայ բուսած։ Այս երկու ուռերը հանուելէ վերջը որովայնը գոցուեցաւ, կարուեցաւ և վիրահատեալը հայանեխական նոր արդուզարդ մը ստանալէ վերջը իր սենեակը փոխադրուեցաւ։ Գործողութիւնը մէկ ժամէ աւելի տեւած էր. ուռին ծանրութիւնն էր երկու օխայի մօտ։ Վիրաբոյժէն աւելի գինքը շրջապատող բժիշկներուն դէմքերը գոհունակութեամբ փայլեցան։ Ամէնքս ալ ջերմակս խընդակցութիւն յայտնեցինք Տոքթ. Զարդարեանին։

ՏՐԹ. Ն. ՄԱՍԻՍ

ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ԿԻՆԵՐԸ

Ֆրանսական հանդէսի մը մէջ Տիկին Հարրիթ Հանսըն հետաքրքրական տեղեկութիւններ կու տայ Միացեալ Նահանգներու իգական շարժումին վրայ. անոնցմէ շահեկան մաս մը կը ներկայացնեմ մեր ընթերցողներուն։

Միացեալ Նահանգներուն մէջ հիմա 162 հատ քոլէջ կան մի՛ միայն աղջիկներու համար։ Մարիա Միչէլ առաջին կինը եղաւ որ համալսարանի մը մէջ դասախօսի պաշտօն ստացաւ. 1886ին Վասարի մէջ Մաթէմատիքի և աստեղագիտութեան դասեր կու տար։ Հիմայ կիները յաճախ կ'անդամակցին ոչ թէ միայն իրենց սեռին յատուկ համալսարանի Ֆրէյ-Ֆիէներուն հետ արական սեռի յատկացուած-ներուն ալ։

Կիներու համար հիւանդանոցները քանի կ'աւելնան, այնչափ ալ կը բարձրանան կարելի բժշկական քոլէջներ՝ որոնց մէջ միայն կիները կ'ուսանին։ Այս կին բժիշկներուն ամէնքն ալ համալսարաւոր բժիշկներուն դէմքերը գոհունակութեամբ փայլեցան։ Ամէնքս ալ ջերմակս խընդակցութիւն յայտնեցինք Տոքթ. Զարդարեանին։

Տ.Թ. Ն. ՄԱՍԻՍ

ԿԵՆՑԱՂԱԳԻՏՈՒԹԵԱՆ ԲԱՌԳԻՐՔ

ՊԱՏԻՒ.—Պատւոյ պարտքերը, այսինքն այն ամէն պարտքերը որոնք դատարաններու առջեւ ըսելի չեն, ամէնէն նուիրական պարտքերն են բարոյականի տէր անձերու համար եւ այս պատճառաւ քանը չորս ժամուան մէջ պէտք է կարգադրուին։

ՊԱՏՄԵԼ.—Բան մը պատմած ժամանակնիդ կարն խօսեցիք, նոյն իսկ երբ վստահ ըլլաք թէ խօսուածնիդ պատրաստի է ձեր ունկնդիրներուն. տարկալի կը դառնայ երբ բան մը պատմած ատենիդ կ'ուշադրեցնիք ու ետ կ'ուշադրեցնիք զանց չընելու։ Պատմող մը միշտ պէտք է աչքին առջեւ ունենայ զանազան տարիքներուն անձնասիրութիւնը կամ արժանապատուութիւնը վիրաւորող հանգամանքներ զգոյշ ըլլայ։ Ծերունիները երկար կը պատմեն, իրենց տարիքին առանձնաշնորհումն է այս. համբերատեսութեամբ մտիկ ընելու է անոնց, առանց ընդմիջելու։

ՍՏՆՏՈՒ.—Սնտու մը ամէն տեղ մուտք ունի իր պէպէին հետ, որուն պատճառաւ իրաւունք կը ստանայ հիւրատանը ընդունուելու եւ կամ էֆի մէջ յանախ պատուոյ տեղը նստելու։

ՍԱՆԴՈՒԽ.—Երբ հրիկ մարդ մը եւ կին մը միասին սանդուխ մը վեր կ'ելլեն, հրիկ մարդը պէտք է որ առջեւէն քալի, ու երբ սանդուխէն վար կ'իջենն՝ կինն է որ առաջինն կ'հրթայ եւ այրը կը հետեւի անոր։

ՍՐԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ.—Սրախօսութիւնները նարանձեւութիւն մը ըլլալէ դադրած են ա՛լ, զարով բառախաղներու՝ որոնք ալ ունկընդիրներու հանոյք կը պատճառեն անոնք, այսու հանդերձ չափազանցութիւնը այպանելի է միշտ. տղամ մասնաւոր ընդունակութիւն կ'ունենան բառախաղի, բայց նեղելի չէ որ ընկերութեան մը մէջ ներկաները անոնցմով զբաղին։

ՎԱՐԺՈՒՇԻ.—Տան մը կամ վարժարանի մը մէջ վարժուելի մը ընդունուելի առաջ, նախապէս հարկ է երկարօրեն տեսնուիլ իրեն հետ եւ լիովին համամտանիլ ամէն պայմաններու վրայ։ Սակայն մեյ մը որ վարժուելիին պատշաճին զլուխը անցած է, պէտք է ըսել տալ իրեն որ նոյնութեամբ գործադրէ իր դասատուութեան յատակագիծը։ Տղայոց ներկայութեան ներելի չէ ո՛եւ է դիտողութիւն մը ուղղել վարժուելիին, որուն բարոյական հեղինակութիւնը ճանչնալու է, փափկանկատութեամբ վարուելով միշտ իրեն հետ։

ՎԿԱՅԱԳԻՐ.—Ծառայ մը նամու դրած ատենդիր իրաւունք չունիր մերժելու իրեն վկայագիր մը, երբ կը պահանջի. եթէ դժգոհութեան պատճառներ իսկ ունեցած ըլլաք իրմէ, պէտք է բանական հեղինակաւորիս ըլլաք եւ յանձնեմ այնպիսի վկայագիր մը որ նոյնասք իրեն՝ ապրուստը դիւրաւ հոգալու։

Ժարանները մէջ կիները չընդունուիր։ Բայց հիմայ, կիները իրենց արաբ պաշտօնկիներուն չափ յաջող կերպով կրնան զարմանել իրենց հիւանդները։ 1890ին պատրաստուած տեղեկագրի մը նայելով, Միացեալ Նահանգներու մէջ կը գտնուին 4554 կին բժիշկներ ու վիրաբոյժներ։

Գրականութեան ու օրագրութեան տակիկներով ալ կիները ետ չեն մնացած։ Քոնէլի Ուոթբրս իր Գօրբն Իսլինկ Թրանսքրիպթով առաջին կինը եղած է օրագրութեան ձեւնարկող։ Այսօր, կիները օրաթերթեր ու նոյնիսկ հանդէսներ կը հրատարակեն։ Միացեալ Նահանգներու չորս կողմը։ Սակայն, Ամերիկայի մէջ հրատարակուող բոլոր հանդէսներն ու օրաթերթերը կարելոր բաժին մը յատկացուցած են միշտ կիներու համար։ Ցեղայ պէտք է հաշուել նաեւ այն բոլոր կիները որոնք գիտական հետազօտութեանց, երկրաչափական արշաւանքներու և ճամբորդութեանց մասնակցած են։ 1890ին պատրաստուած այդ միւնոյն վիճակագրութիւնն կը հաստատեր թէ զրական ու գիտական գործերով զբաղող և կամ նոյն ճիւղերու վրայ հեղինակութիւններ ունեցող կիներու թիւն է 2725. ասոնցմէ զատ կան նաեւ 888 օրագրութեամբ զբաղող կիներ և 13815 հատ դեղարուեստի զբաղող։

Կին փաստաբանները 208 հատ են Միացեալ Նահանգներու մէջ։ Իսկ պաշտօնատուներու, ճարտարարուեստի և վաճառականութեան մէջ հետզհետէ կ'ածի կիներու թիւը։

Սա ալ աւելցնենք թէ զրական 495 ալումիներ կան ընդհանուր ու միակ դաշնակցութեամբ մը միացած և աւելի 100000 հասնիցող անդամներներ։

ԲԺՇԿԱԿԱՆ ՔՐՈՆԻԿ

Վիրահատական կարեւոր գործողութիւն մը։—Արգանդի ուռ մը աղջկան մը փորին մէջ։—Որովայնահատութեամբ այդ ուռին բառնումը եւ գործողութեան յաջող ելքը։

Անցեալները Ս. Յակոբ Հիւանդանոցը աղջիկներու արմատական բաժանման գործողութեան մը ներկայ գտնուած ժամանակնիս՝ Տոքթ. Զարդարեան մեզ ներկայացուց Էնկիերիէն եկած աղջիկ մը ուռուն փորին մէջ խոշոր ուռ մը գտնուած և այդ ուռին արգանդի ֆիպրոմ մը ըլլալը ճանչցուած էր։ Տոքթորը քանի մը օրէն այդ աղջկան վրայ գործողութիւն մը կատարելով ուռը հանելու և ի հարկին արգանդահատութիւն ևս կատարելու որոշում տուած ըլլալը յայտնելով, փափաքեցանք այդ գործողութեան ախանտես ըլլալու։ Այս կարեւոր վիրահատութիւնը յաջող կերպով տեղի ունեցաւ ամուսնացին Բերայի հինգ վեց ծանօթ բժիշկներու ներկայութեամբ որոնք յատկապէս եկած էին և յօժարակամ իրենց աջակցութիւնը կը նուիրէին Տոքթ. Զարդարեանի։

Եթէ այս վիրահատական գործողութեան վրայ կը գրենք, մեր նպատակն է ցոյց տալ ընթերցողներուն թէ միայն բժշկութեան մէջ չէ որ հայերը իրենց փայլուն ներկայացուցիչները ունեցած են եւ ունին, այլ վիրահատութեան մէջ ալ։ վերջերս տարիներու հայանեխական մեթոտներու շնորհիւ ի գործ դրուած կարեւոր գործողութիւնները կատարող վիրաբոյժներ ունենալ կը սկսինք մեր մէջ ալ։

Նաեւ մասնաւորապէս կը պարգեւ թէ քանի մը անգամներ, հայ բժիշկներուն Տոքթ. Զարդարեանի հրաւէրին պատասխանելով Ս. Յակոբի Հիւանդանոցը այցելելու և իրենց աշակցութիւնը նուիրելու յօժարակամութիւնը յայտնի կերպով կապացուցանէ թէ անտարբերութիւնը չէ որ կարգիլ հայ բժիշկները Ազգ. Հիւանդանոցը։ ևս այսպիսի այցելութիւններ կատարելու, այլ պարզապէս տեղւոյն հեռաւորութիւնը և ժամանակի մեծ կորուստը, մինչդեռ Բեռա բնակող բժիշկին համար չատ դիւրին գործ մըն է Բանկալթի, Շիշլի, Նշան Թաշի այցելութիւն մը կատարելը։ Այս տեսակէտով ամէն կերպով կը ձգտանգինք և այժ կու տանք այս սիւնակներուն մէջ Շիշլիի կողմը լոկ հիւանդանի մը պէտքը ցոյց տուող խմբագրական յօդուածին և հաւատի ենք թէ բոլոր հայ բժիշկները համակրածիք են մեզի։ Այն առեն հայ բժիշկները ոչ միայն յաճախակի կ'այցելեն Ազգ. Հիւանդանոցը, այլ առներու մէջ անկարելի եղած գործողութիւնները Ազգ. Հիւանդանոցին մէջ կատարել կու տան և իրենց հիւանդները օտար հիւանդանոցները չեն ղրկեր։ Բերայի կողմը և մանաւանդ անկէ վեր գաւառ տեղ մը վերջին նորութեանց համապատասխանող հիւանդարան մը, վիրահատական սրահով, վճարող հիւանդներու համար մասնաւոր սենեակներով, ևն. մեծ դիւրութիւններ պիտի ընծայէ թէ՛ բժիշկներու և թէ՛ մանաւանդ վիրահատութեան պէտք ունեցող հիւանդներու որոնք դրամ ունեցած մասնաւորներն օտար հիւանդանոցները կը դիմեն և երբ դրամին հատնի՝ մեր հիւանդանոցը կ'ապաւինին։ Այսպիսի հիւանդանոց մը վիրաբուժին համար կը շինէ և վիրաբոյժն ալ հիւանդանոցին համբաւը։

Այս հակիրճ բացատրութենէն լաւը գանք կատարուած գործողութեան։

* * *

Հայանեխական մանրակրկիտ պատրաստութիւններէն և հիւանդին հայանեխական արդուզարդէն վերջը որ կարելի է ըսել երբեմն գործողութենէն աւելի կը տեւէ, վիրահատութեան ձեռնարկուցաւ։ Հիւանդին փորը բացուեցաւ, առաջին ակնարկով ուռը երեւցաւ, և ինչ որ գոհութիւն պատճառեց վիրահատին և մեզի՝ այն էր ախտաճանաչութեան ճշգրտութիւնը և ուռին արգանդի ֆիպրոմ մը ըլլալը։ Այս սրտառուչ վայրկեանին աւելի ուրախութիւն պատճառող կէտը այն եղաւ որ ուռը կոթով մը միայն արգանդին կցուած էր և արգանդին երեսները բռնած չըլլալով՝ արգանդը չպիտի կըտրուէր։ Ուռը երկայն սեխի մը ձեւն ունէր և մէկ տեղէն կոթով մը արգանդին փակած էր։ Գործողութեան միջոցին տեսնուեցաւ որ այս ուռը միայնակ չէր և քովիկը շագանակի մեծութեամբ ուրիշ ուռ մըն ալ կայ՝ նոյնպէս կոթով մը արգանդին վրայ բուսած։ Այս երկու ուռերը հանուելէ վերջը որովայնը գոցուեցաւ, կարուեցաւ և վիրահատեալը հայանեխական նոր արդուզարդ մը ստանալէ վերջը իր սենեակը փոխադրուեցաւ։ Գործողութիւնը մէկ ժամէ աւելի տեւած էր. ուռին ծանրութիւնն էր երկու օխայի մօտ։ Վիրաբոյժէն աւելի գինքը շրջապատող բժիշկներուն դէմքերը գոհունակութեամբ փայլեցան։ Ամէնքս ալ ջերմակս խընդակցութիւն յայտնեցինք Տոքթ. Զարդարեանին։

ՏՐԹ. Ն. ՄԱՍԻՍ

ԱՋԳԱՅԻՆ

Ս. ՊԱՏՐԻԱՐՔՆ ԻԿԱՅՍ. ՊԱԼԱՏ

Ինչպէս երէկ վերջին ժամուն ծանուցինք, Ս. Պատրիարք Հայրը՝ իր հետ ուենենալով Պատրիարքարանի պատուակալ գործակատար Արրահամ էֆ. Ֆրէնկեան ու Ա. գործակատար Տիգրան էֆ. Տէր Ներսեսեան, Կայս. Պալատ երթալով պատիւ ունեցաւ Վեհ. Սուլթանին ներկայանալու և արժանացաւ Ն. Վեհափառութեան մեծարանքներուն։ Այս առթիւ, Ս. Պատրիարքը Ուղերձ մը մատոյց յատակայս. Գահոյքից և բարեմաղթութիւններ բրաւ։

Երէկ գիշեր, Վեհ. Սուլթանին Գահակալութեան տարեդարձին առթիւ, Սպգ. Պատրիարքարանը ու Երուսաղէմատուները լուսաւորուած էին։ Նոյնպէս Ս. Պատրիարք Հօր ընակարանն ի Բերա, Ազգ. Հիւանդանոցը, և կրթական զանազան հաստատութիւններ։

—Տ. Մեսրոպ արքեպիսկ. Սուքիասեան, Տ. Գնէլ վրդպ. Գալէմքեարեան և Տ. Սրիսուակիս Ա. քահանայ Ճիղմէճեան, ի գլխոյ Ս. Պատրիարքին, Պատրիարքարանի մէջ կատարուած ընդունելութեան ներկայ գտնուեցան երէկ գիշեր։

ՀԻԻԱՆԴԱՆՈՑԻ ԳՈՐԾԵՐ

Սպգ. Հիւանդանոցի Հոգաբարձութիւնը իր շաբաթական նիստը դուռարից երէկի ատենապետութեամբ Պատրիկ էֆէնտի Կիւլպէնկեանի ու անդիկեան անդրանիկեան կարօտ կարգ մը խնդիրներով զբաղեցաւ։ Ներկայ էին բոլոր անդամները, բայց ի Տոքթ. Խորասանճեան էֆէնտիէ, ու Տոքթ. Նազարեան պէյ, որոնք այդ միջոցին Հիւանդանոց կը գտնուին՝ բժշկական ընդհանուր քննութիւն մը կատարելու, ընկերակցութեամբ Տոքթ. Թորգոմեան էֆէնտիի որ՝ ինչպէս արդէն ծանուցինք՝ յանձն առած է իրեն առաջարկուած քննչի (inspecteur) պաշտօնը։

Հոգաբարձութիւնը իր երէկի նիստին մէջ նկատելով որ Հիւանդանոցի ու Որբանոցի տղաքներուն մինչեւ հիմայ օրական տարը տրամ կաթ միայն կը տրուէր, որոշեց յիսուն տրամի բարձրացնել այդ «մանրադիտական» քանակութիւնը։

Ս. Յակոբի Որբանոցին համար առանձին Տեսչութիւն մը կազմեց, անոր անդամ նշանակելով այդ հաստատութեան նախկին սաներէն Լեւոն էֆ. Բանիկեան, որ իրեն անդամակից պիտի առնէ ուրիշ երկու սաղմոսիներ, իսկ Հոգաբարձութեան կողմէ իրրեւ ներկայացուցիչ՝ Յակոբ էֆ. Սամպոլեան։

Որոշեց նաև խնդրել Տիկին Զարեհ Տիրվէրէ որ Տիկնոջ Խնամակալութիւն մը կազմելու նախաձեռնութիւնը տանձնէ։

Գալով Հիւանդանոցի նիւթական հոգսերներուն, միջակ գումարդի յատուկ նպաստի տուներ պիտի բաշխուին Գալատացիները, Հոգաբարձութեան անդամներուն և կամ անոր կողմէ նշանակելի անձերու ձեռքով բաշխուելու համար մարդասէր տղաներու։

Վանայ առաջն փոխանորդ Տ. Սաեֆան վրդպ. Ազգատեան տեղւոյն ազգ. վարժարաններուն քննութենց ներկայ գտնուած և անոնց վիճակին վրայ ընդարձակ տեղեկագիր մը ղրկած է Ս. Պատրիարքին, որ Ուսումն. Խորհուրդին ուշադրութեան յանձնած է դայն։

—Աղթամարայ Աթոռին միաբաններէն Մինասեան վարդապետ՝ Մեծ Պահքի մէջ պատկ մը կատարած ըլլալուն համար, Կրօնաժողովին որոշմամբ միամեայ ապաշխարութեան ենթարկուած էր։ Ցիշեալ վարդապետը քանիցս ներում խնդրած ըլլալով, կաթողիկոսական փոխանորդ Տ. Սրակն վարդապետ ալ խնդրած է Պատրիարքարանէն որ տրուած պատիժը բաւական համարուի։

Խնդիրը Կրօն. Ժողովին նկատուութեանը յանձնուեցաւ։

—Զարանեանի տեղապահ Տ. Մակար վարդապետ իր վիճակին համար Ս. Միւռոն, և Պատրիարքարանի ծախքով երաժշտութեան և կրօնագիտութեան հմուտ դասատու մը խնդրած է Պատրիարքարանէ։

—Բարձր. Արրահամ փաշա որ Աւստրիոյ Ջերմուկները կը գտնուէր, երէկ մայրաքաղաքս դարձաւ Արեւելեան ճեպընթացով։

ՍԱՆԱՍԱՐԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

ԺԸ. ՏԱՐԵՇՐՋԱՆ 1898 — 1899

Վարժարանիս ԺԸ. Տարեշրջանը կը սկսի յառաջիկայ (1898) Սեպտ. 1ին, եւ նորեկ աշակերտաց մուտքի քննութիւնները տեղի կ'ունենան Օգոստ. 28ին։

Նոր թշակառոր աշակերտաց ընդունելութեան պայմաններուն և այլ տեղեկութիւններու համար, ծնողք կամ խնամակալք կրնան դիմել Կ. Պոլիս, Ազգ. Պատիարքարանը և կամ Կարին, վարժարանիս Տեսչութեան։ 8 5—5

ԿՈՐԴԱԼ Դ. Երեսին մէջ Բանկալթիի Աւեւտրական և Լեզուարանական վարժարանին ՅԱՋՕՏԱՐՈՒԹԻՒՆԸ։

ԱԶԳ. ՎԱՐԺԱՐԱՆԸ ԲԵՐԱՅԻ

Բերայի Ազգ. վարժարանները և մանկապարտէզները կը բացուին օգոստ. 20 Շբ. օր։

Աշակերտաց մուտքս սոնանալու համար պէտք է դիմել կանխաւ Էնայեան վարժարան ամէն օր առաւօտեան ժամ 1էն մինչև կէս օր։

4—4 110 ՏՆՕՐԷՆՈՒԹԻՒՆ

ՔՊՂԱՔԱՔԿԱՆ

ԶԷՆԸՆԿԵՑՈՒԹԻՒՆ

ՌՈՒՍԻՈՅ ԱՌԱՋԱՐԿԸ ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՄԱՄԱՍԻՆ ԿԱՐԾԻՔԸ

Քաղաքական աշխարհի հորիզոնին վրայ կ'երեւայ մէջապղտային խաղաղութեան դեսպանախոյզերդ մը երկար ատենէ ի վեր հեւազրութիւնը այսքան անոպասելի և անակնկալ լուր մը չէր բերած։ Զարը ձիթենիի ճիւղով մը ձեռքին մէջ, իբրեւ խաղաղութեան աւետարերը, նոր երեւոյթ մը պէտք է նկատել աշխարհի պատմութեան մէջ։ Այն բոլոր յարձակումն պատերազմական նախապատրաստութիւնները, բոլոր այն անոսանելի զարմած բեռները, զրաս ժողովրդները սոսկալուած են կրեալ, ու ասոնցմէ առաջ եկած այն ամէն անոպատա պայմանները որոնք բոլոր մեծ քաղաքներու ազգային բաբօրութեան արդելքներն են, արդէն տասնեակ տարիներէ ի վեր դժգոհ ձգած են Եւրոպայի ժողովուրդը։

Մէջապղտային համաձայնութեան մը գաղափարը թէև յանախ արտայայտուած, սակայն դժբաղդաբար միշտ անիրականալի մնացած է, քանի որ պետութիւնները յանձն չեն առած ապատղիութեան բոլոր պարտաւորութիւններուն վերջ մը տալու և մեծ պետութիւն մը ալ ձեռներեցութիւնը չէ ունեցած այս նպատակաւ աշխատելու։ Ահա Զարը կ'ունենայ ամէնուն զարմանք պատճառող այդ ձեռներեցութիւնը, ընդհանուր խաղաղութիւնը ապահովելու գաղափարը կը յայտնէ։ Այն ծանուցագրին մէջ, որով կոմս Մուրավիվ օտար դեսպաններուն կը դիմէր, գործածուած է այն տեսակ լեզու մը, որուն մարդ դեռ չէր պատռած քաղաքական պաշտօնական դրութիւններու մէջ։ Նոյն դրութեան մէջ կը յիշատակուի, որ ապառազինման նարանոր գիւաերը հանրային բարօրութեան մը հիմերը կը խարսնն և թէ արդելքներ են ազգային քաղաքակրթութեան ու տնտեսական կեանքի զարգացման։ Այս պաշտօնագրին մէջ կ'ընդունուի որ բոլոր երկիրներու ժողովուրդները այլ ևս անկարող են պատերազմական պիւտէին մը բեռը կրելու և թէ իւրաքանչիւր պետութեան պարտաւորութիւնն է այս պայմաններուն վերջ մը տալը։ Թէ ինչպէս այս բանը պէտք է տեղի ունենայ, կ'ուսումնասիրուի դեսպանախորհուրդ մը գումարել, որուն Նիքոլա Բ. կայսրը կը հրաւիրէ ամբողջ Եւրոպան։ Մեծ է յայտնուած գաղափարը, որ եթէ իրականանայ Եւրոպայի համար նոր քաղաքակրթութեան մը շրջանը պիտի սկսի և Զարին անունն ալ պատմութեան դեղեցիկագոյն էջին վրայ պիտի արձանագրուի։

Զարին կողմէ արդէն ծանուցութիւն մըն է որ դեսպանախորհուրդ մը առաջարկեց տեղերական խաղաղութիւն մը ապահովելու համար։ Այս դեսպանախորհուրդի գումարումը իրը իրականութիւն պէտք է նկատել, որովհետեւ օր պետութիւնն է որ չպիտի ուզէր մասնակցիլ անոր։ Նոյն իսկ Ֆրանսա եւս չպիտի կենայ այդ տեսակ մասնակցութենէ, թէեւ Զարին առաջարկը մեծ զոհունակութիւն մը յառաջ բերած չըլլայ այնուհ, որովհետեւ Ֆրանսայիները ռուսական դաշնակցութենէն ուրիշ արդիւնքներ կը սպասեն։

Նոյնէ Ֆրայէ Բրէ-է

* * *

Բարիզի թերթերը Զարին ազնիւ վեհոգի և մարդասէր առաջարկը կընդունին մեծ գոհունակով, և չեն կասկածիր որ զէնընկեցութեան դեսպանախորհուրդի մը գումարուելուն համար մեծ պետութիւնները արդէն իրենց հաւանութիւնները տուած են, սակայն այսուհանդերձ սկեպտիկ աչքով մը կը նային այդ տեսակ դեսպանախորհուրդի մը տալիք իրական արդիւնքներուն վրայ։ Ֆիկարօ կը գրէ այս առթիւ. «Զարին առաջարկը արդէն 4 օր առաջուրնէ օտար պետութիւնների գաղիները հասած էր։ Եթէ օտար պետութիւններու կողմէ անհամաձայն տրամադրութիւն մը ցոյց տրուէր այդ դրութեան մասին, անիկա ապահովաբար չպիտի ներկայացուէր պաշտօնապէս։ Բերլիզատորները դեսպաններուն։ Կոլոռա կը գրէ. «Ֆրանսա զէնընկեցութեամբ մը չպիտի վատաւի այն ինչ որ կրնային Ռուսիա կամ ուրիշ պետութիւններ շահիլ, որովհետեւ ինչ որ հիմա Ֆրանսայի կը պակսի, զէնընկեցութենէն վերջն ալ պիտի պակսի առաջի։ Թէեւ ուրիշ պետութիւններ ինչպէս նաեւ Ֆրանսա, երմոական թեթեւացում մը ունենան, արդիւնք զէնընկեցութեան։ Սէրէյլ կը յուսայ որ «Ֆրանսական կառավարութիւնը անհրաժեշտ երաշխաւորութիւնները ստացած է թէ Ֆրանսա չպիտի դարձի իր օրինաւոր յոյսերը տաճելի Արդա Լորէնի մասին։» Օդոլէ կը գնահատէ Զարին տրամադրութիւնները և անոնց մեծ կարեւորութիւն ունենալը կը խոստովանի։ Ժուռնալ կը հարցնէ թէ «զէնընկեցութեան առաջարկը արդեօք փոխանակ անդորրութեան, նորանոր անհամաձայնութիւններու պատճառ չպիտի ըլլայ։ Եւ ոսկայն կը գնահատէ դայն իրը երջանիկ բարեգուշակ մը ապագային համար։» Սէնէլ կը կարծէ թէ «զինուորական վերթափոխի մը ատեն այս տեսակ առաջարկ մը մեծ նշանակութիւն ունի։» Բըռնէ Ժուռնալ կը յուսայ որ «այս տառաջարկին տոթիւ գումարուելիք դեսպանախորհուրդը ձեռք պիտի տանի լուծումը այն բոլոր խնդիրներուն, որոնք արդէնէ ներ են ժողովուրդներու անձեռնմխելի իրաւունքը եղող ընդհանուր խաղաղութեան։» Վալիէր կը գրէ «ինչ որ Ֆրանսա ինքը կարող չէ գալ կատարել, նպատ խոտացաւ կատարել իր զինակիցը Ռուսիա։

Լոնտոնի մէջ ալ ուրախութեամբ կ'ընդունուի Զարին առաջարկը։ Հին ազատական կուսակցութեան օրգան Տէյլի Նիուզ իր «խաղաղութիւնը ամէն բանի փոխարէն» (the peace at any price) պակղունքովը կ'ողջունուի զէնընկեցութեան առաջարկին վրայ և կը գրէ. «Նիքոլա Բ. կայսրը արժանի է մարդկութեան երախտաւորութեանը։» Իսկ արմատական թերթ Տէյլի Գրոնիքէլ կ'առաջարկէ խնդիրը նոյն լուրջ քննութեան մը ենթարկել։ Այս բանը կրնան առաւել կամ նուազ Լոնտոնի գրեթէ մեծագեալ բոլոր թերթերը։ Մորնինգ Բոսթ կը գրէ «Զէնընկեցութիւնը ներկայիս մէջ Ռուսիոյ համար թերեւս ամէնէն նպատաւոր բանը ըլլայ, բայց ոչ մեզի համար։» Սթանտարտ այն եզրակացութեան կը հասնի թէ Անգլիա պէտք է իր տորմիղը միշտ իր բարձրութեան մէջ պահէ։ Ռուսասան ընդհանուր խաղաղութիւնը կնքելու միջոց իր ձեռքին մէջ ունի, եթէ միայն ուզէ Զինաստանի մէջ իր յարձակողական քաղաքականութեան վերջ մը տայ։»

Թայմզ հեգնութեամբ խօսելէ վերջ եղած առաջարկի մասին, դրաւելէնէ «Այնքան ատեն որ Գերմանիա և Ֆրանսա թշնամիներ կը մնան, ընդհանուր աշխարհի խաղաղութիւնը իրական ցնելը պէտք է նկատուի իբր անիրականալի լաւատեսութիւն մը։»

Թայմզ այս առթիւ դեսպանախորհուրդի մը գումարուելու հաւանականութեանը մասին խօսելով, կը յարէ թէ օտար պետութիւնները պատրաստակամ են և Գերմանիա ալ իր համաձայնութիւնը կանխաւ յայտնած է այդ առաջարկի մասին, «Սակայն վերին ատիճանի նուրբ նորանոր խնդիրներ կրնան ծագիլ, որոնց մասին ոչ մէկ պետութիւն պիտի ուզէ զուտ ակադեմական վէճերով ժամանակ անցընել։»

* * *

Պարիզի զանազան շրջանակներուն մէջ Զարին առաջարկը մեծ զարմացում և հետաքրքրութիւն յառաջ բերած է։ Առաջին անգամ մասին եղած գատողութիւնները կա՛մ հիացմունք են կամ անվստահութիւն մը։ Դեռ ծանօթ չէ թէ այդ ծանուցագրին հրատարակուելէն առաջ գաղտնի դաշինքներու միջոցաւ գաղափարներու փոխանակութիւն մը տեղի ունեցած է։ Ընդունուած է այն բանը թէ մայրաքաղաքներէ մանց մէջ զէնընկեցութեան լուրը քաղաքագէտներու շրջանակին մէջ անակնկալ մը չէ պատճառած։ Ցաւոց կը տրուի այն հանգամանքը որ կայ Ռուսիոյ կանոնաւոր կերպով յառաջադէպուն և այս ծանուցագրին մէջ։ Քէօլնիշէ Զայթունկ կը գրէ այս առթիւ. «Վատնան է այսօր այդ ծանուցագրի մասին վերջնական բան մը ըսելը թէ արդեօք անոր ձգուած նպատակը իրականութիւն պիտի գտնէ՞. թէեւ ո՛չ Երրեակ Զէնընկեցութենէն և ոչ ալ Ֆրանսայէն կրնայ այդ տեսակ թելադրութիւն մը ցուցուիլ ընդունիլ։ Այս տեսակ ծրագրի մը ծնունդ տուողն կարելի է գուշակել թէ ոչ մէկ պետութիւն պիտի մերժէ անոր մասին լուրջ կերպով մտածելու։ Գերմանիա սիրով յանձն կ'առնէ այս մասին իր պատուոյ փոյթը ընելու, առանց ուրիշ հաշիւներ աչքի առաջ ունենալու։ Աշխարհի խաղաղութիւնը իր բոլոր պետութիւններու սկզբունք ընելը շատ դիւրին է, բայց նոյնքան դժուար է, եւրոպական մարդ այդ խնդրի զործնական մանրամասնութիւններուն կենտրոնի։ Եթէ Գերմանիա համոզուի որ զինուորական նուազ ոյժով մը կրնայ կայսրութեան պահպանման համար նոյն փառահեղութիւնը ունենալ, պատրաստ է Ռուսիոյ առաջարկին օգնելու։

* * *

Իրաց առեալ Բաբոյ Ռոմանօ թերթը, Հռոմի մամուլը ցրտութեամբ կընդունի Մուրավիվի ծանուցագիրը որուն նոյն իսկ ջերմ չունչով գրուած ըլլալը չիրցաւ ռուսական առաջարկի անկեղծութեան մասին տիրող կասկածը փարատել։ Տոն Բիւնվենիդէ կը գրէ. «Խաղաղութեան պատգամը կուգայ այնպիսի պետութենէ մը որուն Եւրոպոյ և Մայրագոյն Արեւելքի մէջ ունեցած մեծ ոյժի և աշխարհակալութեան քաղաքական թիւնը ամէն ժամ խաղաղութեան կը սպառնայ։» Թրիպունա կը հարցնէ թէ ինչ պիտի ըլլայ Ֆրանսայի որոշումը այս մասին։ «Պարզ է որ դեսպանախորհուրդը անպատճառ պէտք է գրգռի Ալզաս-Լորէնի խնդիրը, Լոթէ կուգէ որ պատրաստը մէջտեղն վերնայ։ Իտալիա և Գերմանիա զոհութեամբ պիտի մասնակցին զէնընկեցութեան, Աւստրիա նմանապէս, քանի որ Ռուսիա իրեն հանջներուն սահմ պիտի դնէ։ Սակայն Ֆրանսայի կողմէ այս մասին չենք կրնար միեւնոյն յոյսերը և երազները ունենալ։ Անկիրա մէկ հայատակորդն է եղած առաջարկին, թէեւ Բարիզի և Բեռլինայի դահլիճներու մէջ անհամաձայնութիւն մը անսպասելի բլայ։

Իտալական կառավարութիւնը իր Բնդերպատրի դեսպանին հրաման ղրկեց, որպէս զի փութայ Իտալիոյ անկեղծ չը ներկայացուցիչը ներկայանալ։ Ռուսիոյ որ ցոյց տուաւ իր ժողովուրդներու մասին ունեցած բարեկամական տրամադրութիւնները։

* * *

Պրիւսէլի մամուլը Ռուսիոյ ընդհանուր զէնընկեցութեան առաջարկի մասին նպատաւոր կերպով կը խօսի։ Էդրոպալ կը գրէ. «Ռուսիոյ Զարը իր այս առաջարկով մարդասէրի փառքը վաստակեցաւ։»

Ռոմանիրոյր Թարը կը գրէ. «Առաջարկութիւնը նոր թուական մը կը բանայ, նշդրակը վատահ ձեռքէ մը մեր ժամանակի վէրքերէն ուղղակի ամէնէն ծանրին մէջ մտած է։» Բըրլէ Պրէսէ կը գրէ թէ «եթէ այս առաջարկը իրականանայ. Քրիւրի գործարանը պէտք եղածին չափ պղնձեղէն նիթեր չպիտի ունենայ, Զարին արժանի յիշատակարան մը կանգնելու համար։»

* * *

Ռուսիոյ Լոնտոն թէ հեւազրուի Լոնտոն թէ Զարին զէնընկեցութեան համար բրած առաջարկը Մ. Նահանգներու մէջ բուռն ազդեցութեան կրնայ։

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ԲԱՆԱԿԸ.—Մ. Նահանգաց մէջ բոլոր ոգերը կը շտապեն բանակին առաջապահական վիճակին նկատմամբ։ Բանակին մէջ հիւանդներու թիւը կը հասնի 17,000ի։ Նիւ Եորքցի ազնուական կամաւոր մը մեռնելով, եղբայրը բսեր է թէ ոչ թէ դեղին տենդէ, այլ անօթութենէ մեռած է։ Պատերազմական նախարար Պ. Էլտրրի դէմ թշնամութիւնները երթալով կ'աճիին։ Արտաքին գործոց նախկին նախարար Պ. Շերման մինչեւ իսկ կը պահանջէ զատատուի ենթարկել Պ. Էլտրը։ Հանրային կարծիքը լուրջ քննութիւն մը կը պահանջէ գլխաւոր բանակատարներու բժշկական վարչութեան և մատակարարութեան համար։

—Պատերազմական նախարար Պ. Էլտրը այս խիստ քննադատութիւններու աւիւ, որոշեց Մոնթէկի երթալ, վերադարձող ամերիկեան զինուորներու վիճակը քննելու համար։ Ամբողջ օր մը գինուորները աչքէ անցընելէ եւթը, Պ. Էլտրը պարտաւորուեցաւ հաստատել թէ գինուորներու ատողական վիճակը լաւ չէ և թէ գիւղին տենդ կը տիրէ ամէն կողմ։

ՍՊԱՆԻՈՅ մէջ, կ'ըսեն Ֆրանսական լրագրները, կատարեալ անդորրութիւն կը տիրէ։ Պարսկոնայի, Վալենսիոյի և Մարտիսի մէջ չիրոմութիւններէ չի փարցուիր։

ՄԵՏՐԻՏԻ դաշինքը 500,000 րլսէթայի վարկ մը որոշեց ատողապատկական միջոցները ապահովցնելու համար։ Նոյնպէս 95,000 րլսէթա՝ հիւանդանոց մը կառուցանելու Սանթիակոյի մէջ (Սպանիոյ հիւսիսային արեւմտեան կողմը, Կալիֆոռնիայի մէջ)։ Դաշինքը Բարիզի հաշտութեան յանձնաժողովին ապահովական պատուիրակները դեռ չրնարեց, որովհետեւ դեռ պաշտօնապէս չատացաւ ամերիկեան պատուիրակներուն անունները։

ՋՕՐԱՎԱՐ ՄԷՐԻԹ, ընդհ. հրամանատար Փիլիպինեանց ամերիկեան զօրքերուն, հրամայեց մասնակցելու Բարիզի հաշտութեան յանձնաժողովին։

ԲՈՒԳԱՅԻ պատերազմին համար Սպանիոյ կառավարութիւնը յունուար 1ին յունիս 30, ծախսեց 447,369,450 րլսէթա։ Սպանիոյ կառավարութիւնը 30 միլիոն րլսէթա պիտի վճարէ զինուորի փոխադրող շոգեանաւային ընկերութեան։ Սպանիոյ զինուորներու յետնեալ երեք ամսեայ չահերն ալ եթէ վճարէ, 42 միլիոն րլսէթայի պէտք պիտի ունենայ։ Քու

—Վեհ. Սուլթանը իմանալով այս ահաւելի արկածը, թիկնապահներ զրկեց Պէօյիւքտերէ թէ՛ հրդեհը մարել տալու եւ թէ փաստողներուն օգնութիւն ընելու համար։

—Ոստիկանութեան նախարար Շէֆիգ պէյ Բերայի ոստիկանատունը երթալով անկէ տասը ոստիկան զրկեց Պէօյիւքտէրէ եւ ինքզինքն ալ ցամաքի ճամբով հրդեհի վայրը փութաց և հարկ եղած կարգադրութիւնները ընել տուաւ։ Հրկիզեալներու մէկ մասը Սարբեար ու Եէնիմահալլէ պանդոկներուն և մէկ մասին համար ալ Պէշիքթաշէն վրաններ տարուեցան։ Ամարանոց գացողներն ալ իրենց տեղերը դարձան։

—Քաղաքապետ Ռըզվան փաշա երկի Պէօյիւքտէրէ գնաց և հարկ եղած հրամանները տուաւ հրկիզեալներուն օգնելու և զանոնք պատսպարելու համար։ Պանկովքի փաշա դրամ բաշխեց աղքատ հրկիզեալներուն։ Հրկիզեալց մէկ ցուցակը պիտի պատրաստուի աւելի շատ նպաստ բաշխելու համար։

—Հրդեհը մարելու համար առաջին անգամ փութացին ռուս դեսպանատան պահակաւորու ջրհանները և ետքը միւս դեսպանատունները։

Ռուս նաւաստիները ու սպաները գերմարդկային ճիգեր ըրին կրակը մարելու համար։

—Ֆրանսական իւնին ապահովագրական Ընկերութիւնը, որուն ներկայացուցիչն է Սիմոն էֆ. Գայէրլեան, 4600 ոսկի վնասեց այս հրդեհէն։

—Մարդու կորուստ չիկայ։ Սարբեարի ջրհանկիներու պետին մէկ աչքը այրեցաւ։

Միջին Արեւելք

ՏԱՐԵԴԱՐՁ ԳԱՀԱԿԱԼՈՒԹԵԱՆ.—Վեհ. Սուլթանին գահակալութեան տարեդարձին առթիւ, երկի առտու, Մեծ-Եպարքոսը, Շէյխ-իւլ-Իսլամ էֆէնտին, պաշտօնի վրայ գտնուող և անպաշտօն բոլոր նախարարները և կրօնական, քաղաքային ու զինուորական բոլոր բարձրաստիճան պաշտօնատարները, հպատակ հասարակութիւններու հոգեւոր պետերը, դեսպանատուներու Ա. Թարգմանները, Օսմ. Պանքայի, Ռէյժիի, Հանրային Պարտքի և տեղական հատատութիւններու տնօրէնները Կոյս. պալատ երթալով իրենց շնորհաւորութիւնները մատուցին և արժանացան կայս. մեծարանքներու։

—Վեհ. Սուլթանը հրամայեց որ նախարարները հանգիստ ընեն, հետեւաբար երկի Նախարարներու Խորհուրդը տեղի չունեցաւ։

—Երկի կեդրոնական բանտէն 35 այր ու 1 կին բանտարկեալ, իրենց պատժին երկու երրորդ մասը աւարտած ըլլալով, ազատ արձակուեցան։

—Երկի իրիկուն Կ. Պոլսոյ բոլոր Մէտրէսէներուն մէջ, կայս. Իրատէով, Մարդարէին ծննդեան գիշերը կարգացուեցաւ և յետոյ բաշխուեցան Վեհ. Սուլթանին կողմէ շնորհուած դրամական պարգեւներու Ինչպէս յայտնի է, Ն. Վեհափառութիւն հրամայած էր որ, Եըլտըզի կայսերական շուրջը հրախաղութիւն չկատարուելով, ըլլալիք ծախքին գումարն ալ Մէտրէսէի աշակերտներուն բաշխուի։ Կայս. այս Իրատէն ալ գործադրուելով, բոլոր Մէտրէսէներուն մէջ բարեմաղթութիւններ եղան,

—Բժշկական վարժարանի քաղաքային ճիւղին պարտէզին մէջ կառուցուած հարիւր անկողնոց հիւանդանոցին բացումը երկի տեղի ունեցաւ հանդիսաւոր կերպով։ Հիւանդանոցը զարդարուած էր դրօշներով։ Բարեմաղթութիւններ եղան Վեհ. Սուլթանին համար և յետոյ բացուեցան հիւանդանոցին դուռները։ Արտաքին պատարանութեան ուսուցիչ Տոքթ. Սարէլ բժշկական թեթև գործողութիւն մը կատարեց։ Հիւանդանոցի սրահին մէջ Մարդարէին ծննդեան գիշերը կարգացուեցաւ։ Վարժարանին այս տարուան շրջանաւարտներուն, բժիշկ ու դեղագործ, վկայականները բաշխուեցան և յառաջադէմ ուսանողներուն ալ մրցանակներ։

—Սէլիմպէյ զօրանոցը երկի իրիկուն առաջին անգամ օդային կապով լուսաւորուեցաւ։ Ոչխարներ դնելով բարեմաղթութիւններ եղան։

—Նոյնպէս երկի կատարուեցան Մեծ-Շուկային աւարտած մասերուն և Պէշիքթաշի Խաչի թաղին մէջ կառուցուած մզկիթին բացումները։

—Երկի առտու Ֆէնէրի մայր եկեղեցիին, Հայ-հոռոմկականներու Սաղմոս Աղաճի եկեղեցիին և Ղալաթիոյ Հրէից սինակոգին մէջ հանդիսաւոր բարեմաղթութիւններ եղան Վեհ. Սուլթանին համար։

—Աղջկանց վարժարանին մէջ ուսուցչութեան 37 վկայական տրուեցան։

—Երկի գիշերուան լուսաւորութիւնը ամէն տարիի աւելի չքեղ կերպով տեղի ունեցաւ։ Եըլտըզի կայս. պալատին շրջակայքը և բոլոր պարտէզները անհամար լապտերներով ու կանթեղներով զարդարուած էին. տեղ տեղ Իմիթազի, Օսմանիէի ու Մէճիտիէի մեծագիր պատուանշաններ չմոռցուած էին բազմաթիւ կանթեղներով լուսաւորուած։ Պէշիքթաշի, Նշան Թաշիի մէջ ու շրջակաները, Մեծ-Եպարքոսին ու նախարարներուն և ուսումնականներու ապարանքները չքեղապէս լուսաւորուած էին և օտարականներ ու պղտզաղներ կը բաշխուէին ժողովուրդին։ Փայլուն լուսաւորութիւններ կատարած էին նաեւ Բերայի ու Շէյխիի կողմը բարձրատիճան անձերու ապարանքները, զօրանոցները, մանաւորներու շէնքերը։ Ղալաթիոյ մէջ սեղանաւորական ու առեւտրական հաստատութիւնները, Պոլսոյ կողմը կառավարական բոլոր պաշտօնատունները, բարձրատիճան անձերու ապարանքները, զօրանոցները, մանաւորներու շէնքերը, վաճառատունները Նոյնպէս Գալատայի, Էյիւպի կողմերը, Վոսփորի երկու եզերքները, Կղզիները, Մարմարայի ելիս Վոսփորի մէջ Շիրքէթի ու Մախմուտիէ չոգենաւեր և հպարաւոր չոգենաւներ ու մակոյկներ ի՛նքթեւեւկէին։ Օրթագիւղ ու Գուրուչէշմէ Բարձրիխանուհիներու ապարանքները և ներքին, դատական ու ծովային նախարարներու և բարձրաստիճան պաշտօնատարներու ապարանքներն ալ չքեղապէս լուսաւորուած էին։

—Ոսկեղջիւրի մէջ գտնուող օսմ. մարտանաւերը և նաւահանգստին մէջ բոլոր չոգենաւերը կանթեղներով զարդարուած էին։

—Եւրոպական մայրաքաղաքներէն եկած հեռագիրներու նայելով, առտուն օսմ. դեսպանատուններուն մէջ ընդունելութիւններ և զիշերն ալ լուսավառութիւններ կատարուեր և հացկերոյթներ տրուեր են։

—Գաւառներու մէջ առտուն շնորհաւորութիւններ կատարուելով զիշերն ալ լուսավառութիւններ տեղի ունեցեր են։

—Երկի Թէրսանէի մէջ ծովը ԼԷեցուցին երկու նոր մարտանաւ, Պարէկցի Զաֆէր ու Նաորը Խէ-պոս։ Այս առթիւ բարեմաղթութիւններ եղան։

—Երկի Պոլսոյ Էյրի Գարու թաղին մէջ տեղի ունեցաւ արական բարձրագոյն նախակրթարանի ու նախնական վարժարանի բացումը։ Վեհ. Սուլթանին կողմէ շնորհուած դրամական պարգեւներով շաբաթ բաշխուեցաւ աշակերտներուն և այս առթիւ բարեմաղթութիւններ եղան։

—Անգլիոյ Երեսփ. Ժողովին անդամ Սըր Սէմիւէլ Պարէլէթ, որ մայրաքաղաքս կը գտնուի, Վեհ. Սուլթանին գահակալութեան տարեդարձին առթիւ, երկի գիշեր սեղան մը տուաւ Սըմիրը Բէյէսի մէջ։ Սըր Սէմիւէլ ճառ մը խօսելով թուեց Վեհ. Սուլթանի բարձր ձիրքերը և բարեմաղթութիւններ ըրաւ։

—Ռէյժիի Պոլսոյ ճիւղը երկի փոխադրուեցաւ նոր շէնք մը, Էսկի Զապթիյէի մօտ, և բացումը կատարուելով բարեմաղթութիւններ եղան Վեհ. Սուլթանին համար։

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ.— Պաղատի Սէմսի գաւառակին գայմագամ անուանուեցաւ Անանի գայմագամ Ապտիւլպէյ էֆ. որուն յաջորդեց Քեազմիէի գայմագամ Բիքթաշ էֆէնտի։

ԻԶՄԻՐԻ ՄԱՔՍՈՍՏԱՆ ՀՐԴԵՀԸ.—Իզմիրի օտար ապարանքներու մաքսատան հրդեհին վրայ առնուած նոր լուրերու նայելով, կրակը կերպակի օր կէսօրէն 2½ ժամ ետքը սկսաւ։ Դեռ յայտնի չէ պատճառը. Նոյն միջոցին պահպանները միայն կը գտնուէին։ Կրակը իմացուելուն պէս ջրհանկիրներու խումբը հոն փութաց և մեծամեծ ջանքեր ըրաւ հրդեհին առաջքը առնելու համար։ Կուսակալը և զինուորական հրամանատարն ալ անմիջապէս հրդեհին վայրը հասան և հարկ եղած միջոցները ձեռք առին, որպէս զի մերձակոյսերէն ապարանք չզոյգուի։ Զորս կողմը զինուորական շղթայի տակ առնել տուին։ Ֆրանսական Սիֆրալ Շարֆէ մորատանուն յիսուն նաւագ, երկու սպայի հրամանատարութեամբ, աշխատեցան հրդեհը մարելու։ Բայց սաստկաշունչ հովին պատճառաւ կրակը անցաւ մերձակայ էներու և գաղթականներու հիւղերուն որոնք մոխիր դարձան։ Ներկայ տարին արձանագրութեան և հաշուի տումարները ապատուեցան։ Եղած վնասը 40-50,000 ոսկի կը հաշուուի։ Սպարթալեան ու Պաքքրճեան տունները 3-4000 ոսկի վնաս ունին։ Այլոյ ապարանքներու մէկ մասը ապահովագրուած էր։ Քանէ աւելի ապահովագրական ընկերութիւններ վնասուեցան։

—Նոյն գիշերը ուրիշ հրդեհ մը ալ Զիքոտիա թաղին մէջ պատահեցաւ։ Եօթը տուն, ամէնքն ալ ապահովագրուած, այրեցան։ Ֆրանսայի նաւագներ այս հրդեհէն ալ մարելու աշխատեցան։ Վուրլայի մէջ ալ երեք տուն այրեցան։

ՀԱՆՐԱՅԻՆ Պարքի վարչութիւնը, որ վարչական ներքին բարեկարգութիւններ կ'ընէ, տասանորդներու ճիւղը երկու մասի բաժնեց, տեսուչով մը և երկու դեր-տեսուչներով։ Աղի ճիւղն ալ երկու ճիւղի բաժնեց երկու դեր-տեսուչներով։ Տասանորդներու տեսուչ կարգեցաւ Խալիտ Խուրշիտ պէյ և դեր-տեսուչ Ֆաիզ ու Տավուտ էֆ.ները։ Աղի ճիւղին դեր-տեսուչ Մարդարեան էֆ. ու Մաքրիսի պէյ։

ՊԱԼԱԹՈՒ պուլկարական եկեղեցիին օծման հանդէսները կարգադրելու համար, Էկզարքարանը և պուլկարական գործակալութիւնը յանձնաժողով մը կազմեցին, որ կը բաղկանայ վարժարաններու քննիչ Պ. Կէորգանովէ, Էքզարքարանի քարտուղար Պ. Սլաւովէ, գործակալութեան Ա. քարտուղար Պ. Քիսիմովէ և առեւտրական գործակալ Պ. Սթէֆանովէ։ Զորս-հինգ հազարի չափ պուլկար զբօսաշրջիկներ Կ. Պոլիս պիտի դան օծման ներկայ գտնուելու։ Մանաւոր կառավարմամբ առանց արքադրութեանը տակ պիտի դրուին։

ԼՐԱԳԻՐՆԵՐՈՒ ԴՐՈՇԱԹՈՒՂԹ.—Մէրվէրէ կ'իմանայ թէ Հանրային Պարտքի վարչութիւնը Մալիյէին մատուցեր է տեղեկագիր մը որ լրագիրներու դրոշմթուղթը վերցնելու որոշումը կը պարունակէ։

ՁԵՌՆՈՒՄՆԵՐ ԻԶՄԻՐԻ ՄԱՔՍՈՍՏԱՆ ՄԷՋ.—Մաքսային վերատեսչութեան Մէջթուպէի Շէվքէթ պէյ, որ Իզմիրի մաքսատան մէջ գործածած գեղծումներ քննելով կ. Պոլիս դարձած է, երկի տեղեկագիրը մատոյց վերատեսչութեան։ Սէրվէրէ այս մասին ոտ տեղեկութիւնները կու տայ.—Մինչեւ կողմէ հակոգութիւնը բոլորովին լրացած է. ապրանքները առանց արտօնագրի շրջենաւ կը դրուին. սատար հանքածուխներն ալ այդ կերպով կ'անցնին։

Արտօնագիրները ապրանքի տէրերուն կը յանձնուին և ապրանքներու հետ անոնց վաճառատունները կը ղրկուին և ետքը շրջենաւ կը դրուին։ Քարտիի պահպանողական պաշտօնեաները արտածուած ու ներածուած ապրանքներն ինաւ տեղեկութիւն չուտին. պաշտօնական արձանագրութիւն չի կայ. արտածման ու ներածման ու քարտիի արտօնագիր չի տրուիր։ Արգիլուած օտար լրագիրներ առանց Մէսարիֆի պաշտօնեաներուն ղրկուելու, տէրերուն կը յանձնուին։ Ուղեւորներու դոյքերն առերը չառնուելով գանձն կը վնասեն։ Նաւահանգստի գործառնութիւնները անկանոն են. նաւավարները ու մակուկավարները ուզածնին կ'ընեն, որով արգիլուած ապրանքներու փոխադրութիւնը կը դիւրանայ։ Պահպանութեան սահմանուած պաշտօնեաներու մէկ մասը ծեր է և մէկ մասն ալ անկարող. ծովային պահպանութեան համար չորս նաւակ կայ։ Օտար երկիրներէ բերուած ապրանքները չեն արձանագրուիր և վաճառականին խօսքին վրայ մաքս առնուելով ապրանքները ուղղակի վաճառատունները կը փոխադրուին։ Քարիւղ, տղղոյ և այս կարգի ապրանքներ Գարբը Եազա կը հանուին և առանց արձանագրուելու տէրերուն կը յանձնուին։ Ամերիկայէն բերուած գերանները ցամաքի վրայ օրերով կը մնան և վաճառականները պայնս մասամբ կը սպառեն ու մաքսային գործողութիւն չի կատարուիր։ Օտար երկիրներ ղրկուելիք խոզիաղին, հանքի, եւն. պարունակող թեթեւ պարկերը կշռելու համար վար կը դրուին, իսկ մեծերը շրջենաւ կը տարուին։ Օտար երկիրներէ բերուած ապրանքներ օրերով մաքսատնոյի մէջ մնացած են. անտուկները կոտրտած ու պարկերը ծակուած են և այդպէս ապրանքները պակսած են։ Ամերիկեան կոտոլ ու գերձանի հակերը լաւ չեն քննուիր։ Մէկ մանիֆէսթոյով երկու անգամ ապրանք եկած է։ Հաստատուած է նաեւ թէ մաքսային պաշտօնեաներ հրեայ վաճառականի մը հետ համաձայնելով, ապրանքներուն վար դրին դրած են։ Պաշտօնեաները հրաժարեցուցուած են։ Երկու-երեք տարիի վեր ատաղձներու մաքսէն բաւական գեղծում գործուած ըլլալով, պատասխանատուները հարցաքննութեան ենթարկուած են։ Բեռնակիրները ամենակով գործածուելնուն համար, ապրանքի փոխադրութեան գիները մաքսատունը կ'ուզէ, բայց այդ գործին մէջ հապիները պակս, այսինքն 30 դրչ-ի տեղ 5 դրչ. նշանակուելով, տարեկան մէկ քանի հազար ոսկի կը գողցուի։

ՀՐԴԵՀ.—Երկի ժամ 9ին Շեշլիի կողմը, քարահանքերուն մօտ, գաղթականի մը խրճիթին հրդեհ ծագելով 25-30 ի չափ խրճիթներ այրեցան։

ՔՈՆԵՌՈՐՏԻԱՑԻ ՄԷՋ առջի գիշերը կռիւ մը ծագեցաւ։ Ժիլ Պուրալ անուն Ֆրանսացի մը կնոջ մը հետ նստած էր։ Տոքթ. Իպիսոր Կրիվէր ուզեց մօտենալ կնոջը. Ֆրանսացին բողոքեց. սաստ վրայ Իպիսոր Կրիվէր գաւազանով զարկաւ Պուրալի երեսին։ Ֆրանսացին արիւնլուայ վիճակի մէջ փոքրիկ ինքզինքը պաշտպանել, բայց Կրիվէր գետինը պառկցուց զայն և անդիմադրելն ծեծեց։ Այդ միջոցին թաղային մէջ խուճապ մը տիրելով վարագոյրը գոցուեցաւ։

ԱՆԶԱՆԱՊԱՆ.—Սամսթիոյ մէջ Թրիանտաֆիլիսի անուն ընտանիքի տէր մարդ մը ապրի առտուն անձնասպան եղաւ բէնզինով։

ՑԱՆԿԱՐԾԱՄԱՀ. — Ոստիկանութեան բժիշկները, կ'ըսէ Սիմաստ-ը, դիաղնութիւն կատարեցին Բիլա պէյի մարմնին վրայ և հաստատեցի թէ ուղեղային արեան համախուռնումն մեռած է։ Բիլա պէյ յանկարծամահ եղած էր Լինարտի փողոցին հիւրընկալ տուներէ մէկին մէջ։ Ցան տիրուհին, Մանոնիկ, որ այս պատճառաւ բանտարկուած էր, արձակուեցաւ։

ՄՈԳԱԿԱՆ ՀՐԱՊՈՒՐԻԶԸ

Շատ անգամ խանութի մը կամ վաճառատան մը ապրանքներէն աւելի, Բապէլներն են որ յաճախորդը իրենց կը քաշեն. անտարբեր անցորդը խանութին ճակատը կամ քովը չրջանակուած զարդարուն գիրերէն հրապուրուած ներս կը մտնէ ո՛և է առարկայ մը կամ նիւթ մը գնելու համար։

Բոլ Զրաք Նկարչատունը, որ հաստատուած է Ղալաթիա, Տէմիր խան, 26, ամէնէն աւելի կրնայ գոհացնել այդ կարիւոր պէտքը, կը շինէ ամէն տեսակ Բապէլներ, ոսկեզօծ և արծաթաղօծ, գինիի, վիսկի կամ թիթեղի վրայ շատ գունագեղութեամբ նկարելով գիրեր, զարդագիրներ, քանդակներ և զինանշաններ, հիանալի ճաշակով մը և շատ դիւրամատչելի գիներով։ Բոլ Զրաք Նկարչատունը կը պատրաստէ նաև ածխատիպ պատկերներ (գարագալէմ) ամենակատարեալ նմանութեամբ։

Դիմեցէք. ամէնէն ածանն է և ամէնէն գեղեցիկը։

Բոլ Զրաք Նկարչատունը ի դիւրութիւն յաճախորդաց դրասենեակ մը ալ ի Պոլիս Ֆնտգլեան խանի 6 թիւը բացած է։

ՍՈՒՐՀԱՆԴԱԿ

ԱՅՍ ՕՐՈՒԱՆ

Վիէննայի թերթերէն, 30 Օգոստ.

ԱՄԵՐԻԿԱ ԵՒ ՍՊԱՆԻԱ.— Նախարարական Խորհուրդը շաբաթի օրը զրաւեցաւ Քուպայի մէջ գտնուող սպանիական զօրքերու փոխադրութեան խնդրոյն, ինչպէս նաեւ վերադարձողներու ապահովագրութեան մը մէջ դնելու համար քուէարկեց հարկ եղած գումարը։

—Անդրադարձնողներ չոգենաւերի՝ որ Լա-սան, Վիկօ հասան և Մոնէրրոն՝ Քոլունու Երկուքն ալ իրենց հետ կը բերին բազմաթիւ սպանիացի զինուորներ։ Այս փոխադրութիւնները մասին պատերազմական նախարարը տեղեկագիր մը տուաւ խնամակալ-թագուհիին, որով կ'ըսէ թէ Իսլա դէ Լա-սոնով հասած են զօրավար Բաքարիս, 153 սպաներ և 2056 զինուորներ որոնցմէ 100ը հիւանդ են. ճամբորդութեան միջոցին Իսլա դէ Լա-սոնի մէջ 32 հոգի մեռած են, Մոնէրրոյի մէջ 60ի չափ ծանր հիւանդներ կան։

—Սպանիոյ նախարարապետը տեսակցութեան մը միջոցին յայտնած է թէ Խորհրդարանը հաստատութեան բանակցութիւններու ատեն պիտի տեղեկանայ խաղաղութեան կնքուելուն համար կարեւոր եղած խնդիրները միայն, առանց անօգուտ վիճաբանութիւններու։ Եթէ Քորդէսը պահանջէ սպանիական տարվոյի փոխանալու և ձեռք եղած տեղերու պաշտօնագիրներ, կառավարութիւնը չպիտի կրնայ այդ պահանջին գոհացում տալ նախքան այդ պաշտօնագիրներու բարձրագոյն պատերազմական և ծովային Խորհուրդներէն քննուելը։

—Կը կարծուի որ սպանիական Խորհրդարանի գումարուելուն պահպանողական ծերակուտականներն ու երեսփոխանները միանոյն ընթացքը պիտի ունենան, ինչ որ ունեցած էին վերջին նստաշրջանի միջոցին։ Ռոմէրօ Ռոպլէտօ հաստատ կերպով որոշած է բոլոր կարելի միջոցները ի գործ դնել պատերազմի և հաշտութեան բոլոր խնդիրները խօսելու առարկայ ընելու համար։

—Նիւ Եորքէն Թայմսի կը հեռագրուի թէ վրաններու տակ գտնուած զինուորներու կացութիւնը ընդհանուր դժգոհութիւն կը պատճառէ։ Շէրմանկայի մէջ թիֆոն տարածուած է, 18 ժամուան մէջ հարիւրի աւելի նոր դէպքեր պատահած են։

ԾՍՅՐԱԳՈՅՆ ԱՐԵՒԵԼՔ.—Զինատանի պայմանագրած նաւահանգիստ Զի-Ֆուէն (Վայ-Հայ-Վայի արեւմտեան կողմը) Ֆրանֆո-Բրիթիշ Զայլոուէյի թղթակիցը կը գրէ. «Այն լուրը տարածուած է թէ Ռուսերը նպատակ ունին Շուէն-Քինկի նահանգին մէջ գտնուած Նիու-Զվանկ ապատ նաւահանգիստը գրաւել։ Անգլիական թնդանօթակիր մը Նիու-Զվանկ գնաց, Ռուսերու շարժումներուն հետեւելու համար։ Անգլիական տարվոյը, երկու ծովակալներու հրամանատարութեան ներքեւ, կը հաւաքուի Վայ-Հայ-Վայի մէջ։ Քիաու-Զաուի մէջ սահմանի կանոնաւորումը սկսաւ։ Գերմանացիները կ'ուզեն որ Լաուշանի լեռները իրենց սահմանին մէջ խնան։

ԼՈՆՏՈՆԷՆ կը հեռագրեն.—Անգլիացիներու նեղոսի արշաւախումբին պատասխանող թնդանօթակիր նաւ մը, Ճաֆէրօ ջուր առնելով Շէյնտի մօտերը ընդհատած է։

—Գոմպէյի նահանգին մէջ վերջին շաբթուան միջոցին ժանտախտէ 2300 հոգիին աւելի մեռած են, որոնցմէ 156 գէպքերը քաղաքին մէջ պատահած են։ Բուրաչիի և Կալկիմայի մէջ կացութիւնը փոխուած չէ։ Հայաստանատի պետութեան մէջ ալ հաստատուած է համաճարակի ծագած ըլլալը։ Մատրասի նահանգէն մահացու դէպքերու լուրերը կը հասնին։

ՍՈՖԻՍՏԻ մէջ տեղի ունեցաւ ընտրութեան նոր օրէնքներու համաձայն նահանգային ժողովներու կազմակերպումը։ Ընտրութեան միջոցին անդորրութիւն ու կանոնաւորութիւն կը տիրէր։

ԶԷՆՔԸՆԿԵՑՈՒԹԵԱՆ ՍՈՒԱՋԱՐԿԸ.—Շեմութկարթի մէջ երկի (31 օգս.) տեղի պիտի ունենար ժողով մը, ռուսական առաջարկի մասին խորհրդակցելու համար։ Գերմանիոյ մէջ կը սպասուին ուրիշ նոյնօրինակ հաւաքումներ ևս։

ՀՌՈՄԷՆ պաշտօնապէս կը հաստատուի թէ Վիկտէլմ կայսր իր ճամբորդութեան ատեն Վենետիկէն անցնելու առթիւ, տեսակցութիւն մը պիտի ունենայ Ումպէրթօ թագաւորին հետ։ Այս տեսակցութեան միջոցին Վենետիկի պիտի գրաւուի նաև Գերմանիոյ արտաքին գործոց նախարար Գոն Պիւլով։

ՌՈՒՄԱՆԻԱ ԵՒ ՀՈՒՆԳԱՐԻԱ.— Զինուած Ռումանացիներ, Ֆունտաֆիայի մօտ ռումանական սահմանը անցան։ Ասիկայ տեղի տուաւ բուռն կռիւ մը Հունգարացիներու և Ռումանացիներու միջև, որու միջոցին 3 Հունգարացիներ սպաննուեցան և չատեր ալ դերի մասին Ռումանիայէն գոհացում պիտի պահանջէ։

ԻՏԱԼԻԱ.—Միլանոյի մէջ հրատարակուած արմատական թերթը Սէ-տոլ, որ պաշտպան վիճակի ատեն զինուորական դատարանի կողմէ դատապարտուած ենթարկուած էր, այսօրուընէ (1 սեպտ.) կը սկսի վերստին հրատարակուիլ։

ԿԵՂՐ. ԱՄԵՐԻԿԱ.— Մանակուայի մէջ գումարուած ժողովը ստորագրեց այն սահմանադրական օրէնքները, որով Սան-Սալվատոր, Հոնտուրաս և Նիքարակուա կը կազմեն կեղր. Ամերիկայի Միացեալ պետութիւնները։

ՀԵՌԱԳԻՐ

ՏՐԷՅՖԻՒՍԻ ԳՈՐԾԸ

ԲԱՐԻԶ, 31 օգս. — Դեր-գնդապետ Հաներիի խոստովանութիւնը մեծ տպաւորութիւն գործեց հանրային կարծիքին վրայ։ Տրէյֆիւսի դուսակիցները կը կարծեն թէ Տրէյֆիւս վերստին պիտի դատուի։ Ն. խարարապետ Պ. Պրիսոն հաւանեցաւ պատերազմական նախարարին այս առթիւ ունեցած ընթացքին։

ԱՅՍ ՕՐՈՒԱՆ

ՏՐԷՅՖԻՒՍԻ ԻՆՔՊԷՍԸ

ԲԱՐԻԶ, 31 օգս.—Լրագիրներու մեծ մասը անխուսափելի կը նկատեն Տրէյֆիւսի դատին վերաքննութիւնը։

—Այժմս Հավաս կը հաստատէ թէ պատերազմական նախարար Պ. Քաֆանեաք կը պնդէ իր սա համոզման վրայ՝ թէ Տրէյֆիւս յանցաւոր է, բայց նախարարը որոշած է բոլոր յանցաւորները պատժել տալ։ Հաների գնդապետը պիտի դատուի զինուորական ատեանի մը առջեւ։

—Նախարարներու խորհուրդը գումարուեցաւ Էլիզէի պալատին մէջ կէսօրէն առաջ և ետքը, Տրէյֆիւսի խնդրով զբաղելու համար։ Պ. Ֆէլիքս Ֆոռ ստորագրեց Էմբէրհազիի գինուորականութենէ վտարման հրամանագիրը։

—Նախարարներու մեծամասնութիւնը, ինչպէս նաեւ Պ. Քաֆանեաք, համամիտ են Տրէյֆիւսի դատին վերքննութեան։

—Ֆրանսական սպայակոյտին պետ զօրավար Լը Մոթիոն տը Պուատֆիա հրաժարական տուաւ։

Հանրի անձնասպան

ԲԱՐԻԶ, 31 օգս. — Դեր-գնդապետ Հանրի (ոստն ձերբակալուիլը ծանուցած ենք Արտաքին Լուրերուն մէջ) անձնասպան եղաւ։

Զարին ոսկի-որոնիչները

ՄՈՍԿՈՒԱ, 31 օգս.—Ռուսիոյ կայսրը և կայսրուհին Սեվաստոպոլ մեկնեցան։

ԲԷՐԼԻՆԻ ԼՐԱԳԻՐ.—Գուլկարական գործակատարը իր կառավարութենէն ստացած հրահանգին համեմատ՝ Մոսկուա գնաց, յանուն Ֆէրտինանտ իշխանին և պուլկար կառավարութեան երկու պսակ դնելու Ալէքսանդր Բ. կայսեր շիրմին վրայ։

Գերմանիա և Ամերիկա

ՎԻԷՆՆԱ, 31 օգստ.— Ֆրանց Եղբէր կայսեր յորելեանի հանդէսներուն, որոնք տեղի պիտի ունենան 29 նոյեմ.էն 2 դեկտ., ներկայ պիտի գտնուին Սաքսոնիայի թագաւորն ու թագուհին, Ռումանիոյ և Սերպիոյ թագաւորները, Ռուսիոյ Վլատիմիր Մեծ Դուքսը, և Իտալիոյ գահաժառանգ իշխանը։

Գերմանիոյ կայսրն ու կայսրուհին, իրենց ուղեւորութենէն դարձին, Վիէննա պիտի այցելեն դեկտ. 14ին, իրենց շնորհաւորութիւնները անձամբ ներկայացնելու համար Աւստրիոյ կայսեր։

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՍԱԿԱՐԱՆ

ՓԱԿՈՒՄ

Օսմ. Քոնսոլիտէ Սեռի Դ.	Օ. Ո.	25	17
Ամէնէն բարձր գին	»	25	23
Ամէնէն վար գին	»	25	15
Ռումէլիի երկթ. գոց.	Ֆր.	110	87
Ամէնէն բարձր գին	»	111	12
Ամէնէն վար գին	»	110	75

ԲԱՑՈՒՄ 20 Օգոստոս

Օսմ. Քոնսոլիտէ Սեռի Դ.	Ռ. կ.	25	09
Ռումէլիի երկաթուղի	Ֆր.	110	12
Օսմանիյէ		418	—
Ռէժի		289	—
Օսմ. Պանքա		13	—
Քէտի ժէնէրալ ՕՍՄ.		9	08
Երկրագործական Պանքա		7	30
Սօս. Օթ. Շանմ է Վայէօռ	Ա. Ո.	3	18
Օսմ. Ապահ. Ընկ.		1	07
Թրամուէյ բաժնեթ.		770	—
» Ժուիսանս		278	—
» պարտաթ.	Ֆր.	505	—
Տէրքոյի ջուրի ընկ.	»	311	—
Քարտի կ. Պոլսոյ	»	155	—

ՍԹԻԼԱՆՑ

Քոնսոլիտէ ուն օրուան	Օ. Ո.	2	10
» մէկ ամսուան	»	—	—
Բսամ. երկթ. ուն օրուան	»	—	—
» » մէկ ամսուան	»	—	—

ԴՐԱՄՆԵՐՈՒ ԸՆԹԱՑՔԸ

20 ֆրանքնոց	Ղրշ.	87	11
Անգլիական ոսկի	»	109	38
Հոլ էմբէրիալ	»	90	10
Հրիմլից	»	51	05
Մէճիտիէ արծաթ	»	108	10
Մէճաիրը	»	90	—
Բուպլի ղրշադրամ	Օ. Ո.	8	59

ՓՈԽԱՆԱԿԱԳԻՐ

Լոնտոն 3 ամիս	Ղրշ.	109	20
» » » չէք	»	110	05
Բարիզ » »	Ֆր.	23	03½
» » » չէք	»	22	93½
Գերլին անտոկոս չէք	Մարք	18	56
Վիեննա չէք	Ֆիորի	10	91

«ԼԱՒ Է ԼՈՂԱԼ ԾՈՎՈՒ ՄԷՋ ԲԱՆ ԹԷ ՊԱՐՏՔԻ ՄԷՋ»

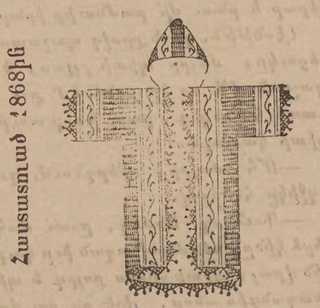

Հաստատուած 1868ին

Ղրկուելիք տեղեր

Մեծանուն երգիծաբան Ց. Ց. Պարոնեանի քարոզած այս վարդապետութեան հետեւիլ փափաքողները թող դիմեն

ՍՏԵՓԱՆ ՄԱՐՏԻՆԵԱՆ ԵՒ ՈՐԴԻՈՅ վաճառատունը, 206—29, Մնամաղլ Եէնի Զարչը, Մահմուտ Փաշա. ուր պիտի գտնեն ամէն տեսակ բաղնիքի խալու, պուրնուզ, փէշտիմալ, անձեռոց, եւն։

Այս վաճառատան մէջ կը գտնուին նաեւ տեսաքս ֆրթա, թաշկինակ, պէրիմճիք, էշարք, մէհնաճիր պէզի, մետաքս ու ոսկեթել, ասեղնագործութիւններ և օժիտի համար մասնաւոր խաւլուններ։

Վաճառում մեծաքանակ և փոքրաքանակ։ 81 19—20

ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ ԴԻՏԱՐԱՆ

20 Օգոստոս 1898

Կ. ՊՈԼԻՍ. — Ծանրաչափ 759.
Չերմաչափ 22.
Օդը մասամբ ամպամած։
Կէս օր. — Ժամը 5.22։

Կ. ՊՈԼՍԷՆ ԴՈՒՐՍ

Չերմաչափ	Զրոյէն վար	Զրոյէն վեր
Տրապիզոն	—	—
Սէյանիկ	—	26
Իզմիր	—	17
Հալեպ	—	—
Պէյրութ	—	27
Պաղտատ	—	—
Արքանկել	—	12
Բեղրպուրկ	—	12
Մոսկուա	—	9
Բարիզ	—	18
Վիեննա	—	17
Օսլսա	—	20
Սոֆիա	—	—
Արխանգել	—	—

Սեւ ծովուն վինակը Քիլիայի մէջ.—Ակեկոմ։

ՐՈՊԼԷՐԴ ՔՈԼԷՋ

Այն Քոլէճ, հաստատեալ կայս. Բարձր Իրատէով, կազմակերպեալ է Եւրոպեան ու Ամերիկեան նոյնօրինակ հաստատութեանց նման, ունենալով նշանաւոր դասատուայ կազմ մը որով կը կառավարուի. նաեւ ընտիր և յաջողակ ուսուցիչներ՝ Հայերէն, Թուրկերէն, Դարիերէն, Գերմաներէն, Յունարէն և Բրբերէն լեզուաց համար։ Ունի գրատուն մը, իբր 80 0 հատորներէ բաղկացեալ, երկրաբանական, հանքաբանական, կենդանաբանական և բուսաբանական հաւաքածոներ, և բնագիտական, տարրաբանական, բնախօսական և այլ բազմաթիւ գործիներ։

Քոլէճին նպատակն է ժամանակիս պահանջմանց համաձայն բարձրագոյն կարգի կրթութիւն մը տալ իրեն դիմող երիտասարդաց. նոր տնօրինութիւնք եղած են բնական գիտութեան դիւրութիւններ ընծայելու համար։

Բոպէրդ Քոլէճի մէջ աւանդեալ գրականն և գիտական ուսմանց լեզու

ԴՈՆՏ ԴԿԴՈՇՅՈՎՍՅՈ

ՍԻՍԹԵՔՍ ԵՎՈԲ

ԱՌԱՋԱԳԻ ՎԵՊԵՐՎԱՆ

Ա.

—Ամերիկայի Միացեալ Նահանգներ, Ամերիկայի Միացեալ Նահանգներ, ահա թե ինչ է ասում Դոնտ Դկդոշյովսյոն։